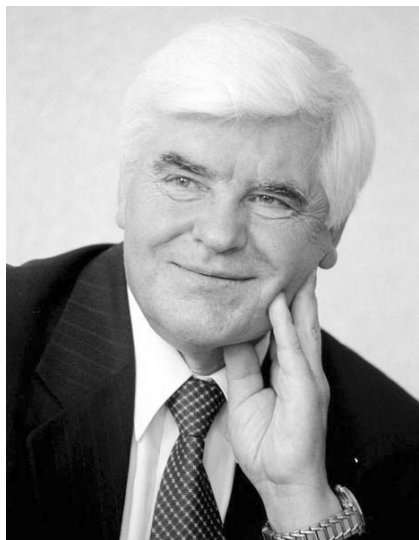

Світлій пам'яті професора Миколи Антоновича Мохорта

Микола Антонович народився 6 лютого 1937 року в селі Меньківці Радомишльського району Житомирської області в селянській родині. Після закінчення школи вступив на педіатричний факультет до Київського медичного інституту, після закінчення якого (1960 р.) був направлений на роботу в Несвізьську районну лікарню Мінської області (Білорусь). У 1963–1966 роках навчався в аспірантурі на кафедрі госпітальної педіатрії Київського медичного інституту (нині Національний медичний університет імені О. О. Богомольця) та захистив дисертацію на здобуття наукового ступеня кандидата медичних наук (26.09.1966).

Трудову діяльність в ДУ «Інститут фармакології та токсикології НАМН України» він розпочав 30 травня 1966 року. Працював на посадах старшого лаборанта з вищою освітою, молодшого наукового співробітника (із 17.03.1967), старшого наукового співробітника (із 17.02.1972). Із 12 листопада 1976 року по 3 травня 2017 року очолював відділ інституту, а з 3 травня 2017 року працював головним науковим співробітником лабораторії фармакології ефекторних органів і систем.

10 листопада 2020 року перестало битися серце талановитої людини, блискучого вченого, новатора в галузі фармакології та лікарської токсикології, справжнього вчителя, заслуженого діяча науки і техніки України, доктора медичних наук, професора Миколи Антоновича Мохорта

Доктор медичних наук (26.10.1973), професор (16.10.1981), заслужений діяч науки і техніки України (22.01.2013).

Основними напрямками наукових досліджень Миколи Антоновича були:

- пошук ефективних антигіпертензивних та антиангінальних засобів серед хімічних сполук різних класів, зокрема, антагоністів кальцію та активаторів АТФ-чутливих калієвих каналів, і вивчення механізму дії потенційних лікарських засобів відповідних фармакотерапевтичних груп;
- пошук ефективних міотропних спазмолітиків, зокрема, токолітиків, детрузоселективних засобів і вазодилататорів, серед різних класів хімічних сполук і вивчення механізму дії потенційних лікарських засобів;
- створення та розробка протизапальних засобів нестероїдної природи, вивчення механізму дії та пошук шляхів зниження їхніх побічних ефектів;
- розробка антидотних засобів за отруєння фосфорорганічними сполуками (ФОС) та подразнювальними речовинами. Вивчення нехолінергічних механізмів нейро-, кардіотоксичної та загальнотоксичної дії ФОС;
- розробка способів неградиційної фармакологічної корекції токсичної дії ФОС шляхом модуляції нейромедіаторних систем.

До його наукових здобутків належать такі, як:

- визначення критеріїв оцінки тяжкості уражень речовинами антихолінергетичного, загальнотоксичного та ноцицептивного типу дії;

- встановлення ролі гістамінергічної та серотонінергічної систем організму в прояві токсичних ефектів речовин ноцицептивної та антихолінестеразної дії;
- обґрунтування теорії рецепторного типу дії ноцицептивних ксенобіотиків на чутливі ноцицептори;
- створення та впровадження в практику антидотів: Антиціану, Фіциліну, Аллоксиму; надання рекомендацій щодо використання блокаторів H1-гістамінових рецепторів за уражень антихолінестеразними речовинами;
- створення, вивчення та впровадження у практику охорони здоров'я лікарських препаратів (ЛП) і нових лікарських форм: мефенамінова кислота, мазь Мефенат, Піримідант, Антраль, Есмін, Вітам, Корвітин, Фенігідин, Анальвіт, Ізодибут, Гірчичники активовані та інші;
- обґрунтування шляхів зниження токсичності та оптимізації застосування ЛП шляхом синтезу координаційних сполук і «посадкою» їх на цеоліти.

За час роботи в ДУ «Інституті фармакології та токсикології НАМН України» професор М. А. Мохорт став автором понад 350 наукових праць, у тому числі 9 монографій, 2 з яких – спецмонографії; понад 20 методичних рекомендацій та інструкцій з клінічного та доклінічного вивчення й медичного застосування нових лікарських препаратів і антидотів. Він був співавтором 12 нових лікарських препаратів і 3 антидотів, упроваджених у практику охорони здоров'я, а також різних типів спецзасобів і спецвиробів; одержав понад 90 авторських свідоцтв і патентів на винаходи, 10 зарубіжних патентів (США, Франція, Німеччина, Велика Британія, Швейцарія, Швеція, Японія та ін.) на лікарські препарати. Він підготував 7 докторів і 31 кандидата наук.

Під науковим керівництвом професора М. А. Мохорта здійснювались глибокі дослідження з вивчення залежностей «структура-активність» у ряду нестероїдних протизапальних сполук, механізмів дії похідних дигідропіридину, пошуку шляхів зниження токсичності й оптимізації їхнього застосування в клінічній практиці. Ним, у співпраці з вченими

НАН і НАМН України (акад. К. Б. Яцимирським, акад. О. М. Лук'яною, чл.-кор. НАМН України Ф. П. Трінусом, чл.-кор. НАМН України В. М. Сидельниковим, акад. НАМН України О. В. Стефановим, проф. Л. М. Ягупольським, д.х.н. Г. С. Григор'євою) створено, досліджено та впроваджено в практику охорони здоров'я нові лікарські препарати (мефенамінова кислота, Мефенат, Піримідант, Антраль, Вітам, Корвітин, Анальвіт).

Вельми значущим для практичної медицини був науковий напрям з розробки та впровадження в клінічну практику ангіопротекторів для лікування діабетичних ретиноангіопатій, робота за яким проводилась у співдружності з академіками А. С. Єфімовим і М. Д. Троньком. Робота за цим напрямом увінчалась успіхом – упровадженням в практику охорони здоров'я оригінального інноваційного препарату Ізодибут, який запатентовано в багатьох зарубіжних країнах. Упровадження в клінічну практику нових інноваційних препаратів і лікарських форм дало можливість значною мірою підвищити ефективність лікування відповідних захворювань, зменшити частоту виникнення побічних реакцій і скоротити терміни лікування.

Упроваджені в клінічну практику препарати, які розроблені професором М. А. Мохортом і його учнями, широко використовуються в багатьох клініках України. Результати наукових досліджень із токсикології, клінічної фармакології та фармакології узагальнені та викладені в численних наукових статтях, у тому числі проблемного характеру, та монографіях, серед яких: «Нестероидные противовоспалительные средства» (1975 р.), «Фармакотерапия заболеваний слизистой оболочки полости рта и тканей пародонта» (1991 р.), «Фармакологическое воздействие на чувствительные нервные окончания» (1991 р.), «Теория и практика местного лечения гнойных ран» (1995 р.), «Фармакодинамика и пути поиска кардиотонических лекарственных средств» (1999 р.), «Биофлавоноиды как органопротекторы» (2012 р.).

Професор М. А. Мохорт був співавтором методичних рекомендацій з експери-

ментального та клінічного вивчення гіпотензивних засобів (1996 р.), антиангінальних засобів (1996 р.), антиаритмічних (1995 р.), нових кардіотонічних засобів (1995 р.), затверджених і опублікованих Фармакологічним комітетом МОЗУ як обов'язкові посібники за доклінічного та клінічного вивчення нових лікарських препаратів і ксенобіотиків.

Професор М. А. Мохорт був одним із провідних спеціалістів у галузі військової токсикології та токсикології лікарських засобів. У керованому ним відділі проводились фундаментально-прикладні дослідження з всебічного вивчення токсикодинаміки та патогенетичних механізмів дії бойових отруйних сполук загального, подразнювального та нейропаралітичного типу дії. Під його керівництвом та за його безпосередньої участі були розроблені критерії оцінки тяжкості уражень речовинами загальноотруйної та ноцицептивної дії. Уперше співробітниками відділу під керівництвом М. А. Мохорта була показана роль гістамінергічної та серотонінергічної систем у прояві токсичних ефектів речовин ноцицептивної й антихолінергічної дії. Обґрунтовано теорію рецепторного типу дії ноцицептивних ксенобіотиків на чутливі ноцицептори. Визначено шляхи та проведено пошук антидотних засобів для лікування уражень вище названими отрутами. Ці дослідження завершилися впровадженням у практику антидотів: Антиціану, Фіциліну, Аллоксиму. Синтезовано та експериментально вивчено значну кількість оксимних реактиваторів ацетилхолінергічних. За двома інноваційними сполуками Р-49 і Р-502 проведені міжвідомчі випробування на відповідність вимогам до реактиваторів ацетилхолінергічних як антидотів за умов ураження нейропаралітичними отрутами. Проведені поглиблені вивчення нехолінергічних механізмів дії нейропаралітичних отруйних речовин, розроблено рекомендації з використання блокувальників Н1-рецепторів гістаміну за уражень антихолінергічними ксенобіотиками. Пріоритетність цих досліджень підтверджена авторськими свідоцтвами та патентами на винаходи, а

їхні результати узагальнені та викладені в 2 спецмонографіях і великій кількості спецробіт і спецінструкцій за клінічного використання антидотних засобів захисту, а також у виконаних під керівництвом М. А. Мохорта та захищених докторських і кандидатських дисертаціях.

Професор М. А. Мохорт проводив активну науково-організаційну роботу: був організатором і керівником Ради молодих учених-медиків при МОЗ України, головою консультативно-експертної групи Державного експертного центру МОЗУ упродовж майже 30 років, протягом багатьох років був членом проблемної комісії МОЗ і НАМН України «Фармакологія та клінічна фармакологія», членом проблемної комісії «Токсикологія», членом спецрад із захисту докторських і кандидатських дисертацій, де представляв спеціальність «фармакологія та токсикологія», членом редколегій декількох наукових видань, рецензентом усіх видань посібника «Компендиум. Лекарственные препараты», рекомендованого для використання лікарями різного профілю.

Професор М. А. Мохорт нагороджений орденом Трудового Червоного Прапора (09.03.1981), почесною грамотою Верховної Ради УРСР (21.06.1984), багатьма відзнаками МОЗ УРСР, Київської обласної ради Всесоюзного товариства винахідників та раціоналізаторів, Київської профспілки медичних працівників та ін.

Микола Антонович Мохорт був чуйною, доброзичливою та компанійською людиною. Він запам'ятається колегам як талановитий учений, учитель, яскрава особистість. М. А. Мохорт виховав двох доньок, які гідно продовжують його справу в науці та практичній медицині.

Його відхід з життя є великою втраченою не тільки для рідних, а й для колег, однодумців, учнів.

ДУ «Інститут фармакології та токсикології НАМН України»

ВГО «Асоціація фармакологів України»

Редакційна колегія журналу «Фармакологія та лікарська токсикологія»